

Aceste activități spun foarte mult despre profilul duhovnicesc al Sfintei Teofana, pentru că era cea care încuraja realizarea acestor lucrări, foarte folositoare în special pentru mediul monahal.

De aici, de la Târnovo, în 1345, țarul Ivan Alexandru se îndrăgostește de o altă femeie, cu posibilități financiare destul de mari, și hotărăște să o repudieze pe țarina Teodora Basarab. Acea femeie era necreștină, Sara fiind numele ei, și ulterior a fost botezată tot Teodora, tocmai pentru a duce mai departe aparențele față de celelalte curți regale din Orient și din Occident.

Mănăstirea Cutlumus, restaurată de domnitorul Nicolae Alexandru, fratele Sfintei Teofana

Teofana avut patru copii, prinții Mihail Asan, Ivan Strațimir și Ivan Asan și prințesa Vasilisa. Doi dintre copiii Sfintei Teofana Basarab au murit pe câmpul de luptă. Din 1331 până în 1345 a fost țarina Bulgariei. Ulterior renunță la toate aceste dregătorii, în urma repudierii țarului Ivan Alexandru, și hotărăște să intre în monahism. Consider că această hotărâre a fost una dintre cele mai înțelepte decizii și ne arată faptul că iubea foarte mult atât poporul român, cât și pe cel bulgar. Ea s-a identificat cu cele două popoare pe teritoriul cărora a viețuit și, dacă s-ar fi întors în Țara Românească, probabil ar fi existat un conflict între cele două state. De aceea, ea alege calea pașnică și intră într-o mănăstire de lângă Târnovo. Există alte izvoare documentare care ne vorbesc despre faptul că Sf. Teofana era evlavioasă, râvnitoare, cu multă dragoste către Dumnezeu. Psaltirea de la Sofia, realizată în anul 1337, ne oferă asemenea informații. Astfel, ea era cunoscută încă dinainte de a intra în monahism ca o persoană foarte evlavioasă și cu aplecare către cele duhovnicești, lucrul acesta fiind cu siguranță foarte firesc pentru ea. Sfânta Teofana Basarab, după intrarea în monahism, a avut o legătură foarte strânsă cu unul dintre ucenicii Sf. Grigorie Sinaitul, anume Sf. Teodosie Isihastul, cel mai de seamă reprezentant al curentului isihast din Bulgaria. Legătura dintre Sf. Teofana și Sf. Teodosie Isihastul a fost una firească, întrucât atunci când Sfântul Munte este puternic amenințat de invaziile otomane,

obștea Sfântului Grigorie Sinaitul se retrage în teritoriul bulgar, la Paroria, unde zidește o mănăstire, sprijinită fiind de țarul Ivan Alexandru. Cel care a mijlocit pentru construcția unei mănăstiri de către țar a fost Sf. Teodosie Isihastul, care avea relații foarte apropiate cu familia domnitoare, la acea vreme fiind țarina Teodora Basarab. Sf. Teofana a fost contemporană cu Sf. Grigorie Palama. Era mijlocul secolului al 14-lea. Între Sf. Grigorie Palama și Sf. Grigorie Sinaitul a existat o legătură puternică. El s-a întâlnit cu Sf. Grigorie Palama, de la care a primit darul rugăciunii isihaste neîncetate. De la Târnovo, Sf. Teofana se retrage pentru o viețuire mai înaltă, mai ascetică, la actualul complex monahal de la Ivanovo. Este vorba de un loc în care existau peste 40 de biserici și paraclise rupestre și sute de chilii săpate în stâncă. Era o adevărată școală duhovnicească la Ivanovo, iar în acest complex monahal existau și mănăstiri de călugări, și mănăstiri de maici. Aici, Sfânta Teofana ctitorește una dintre biserici, care se păstrează până astăzi, Biserica Sf. Teodor Tiron și Teodor Stratilat. În acest lăcaș se păstrează chiar și o frescă, destul de deteriorată, cu chipul Sf. Teofana Basarab, reprezentată drept ctitor, cu chivotul bisericii în brațe. Lăcașul era în stâncă și ea este zugrăvită acolo, având în această frescă un argument al cinstirii ei încă din epoca în care trecuse la cele veșnice: acolo este pictată cu aureolă.

(Extras din interviul pentru Radio Trinitas cu Răzvan Mihai Clipici. Autorul volumului "Istoria Sfintei Cuvioase Teofana Basarab")